

et Codices, qui Felici deo hæc elogia, et Hildefonsi A et Juliani, attribuunt (a). Ediderunt hanc appendicem Lipomanus et Surius die xxiii Junii. Quæ et exstat in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum, qui editus fuit in sancti Isidori operum Matritensi editione, unde Miræus ad eam transtulisse videtur (b).

Henricus Canisius ex Codice bibliothecæ Bavaricæ ms. publicavit tomæ I bibliothecæ sanctorum Patrum Bignæi, Juliano nostro adjudicans, Commentarium in Nahum prophetam; attamen mutilum, aut vix ceptum: quatuor enim tantum expositionem prophetæ versum laudatus Codex continebat. Sed de Juliano hæc satis (c).

Idalius ad nos pertinere videtur, si vera sunt quæ de eo Hieronymus Paulus, vir doctissimus ducentis ab hinc fere annis, et Franciscus Tarafa, Hieronymi Puiades testimonio (d) scriptum reliquere; plura nempe ipsum elegerat opera, e quibus pauca exstant.

Habemus certe unam et alteram epistolam, quaram prior ad Julianum directa est, cujus supra mentionem fecimus in Spicilegio d'Acheriano (Tom. I, pag. 313), conservata ex ms. libro Corbeiensis monasterii (e). Posterior hanc sequitur in eodem Spicilegio ad Sunifredum Narbonensis primæ sedis episcopum, mittens ad eum Juliani Toletani primæ sedis episcopi, hoc est metropolitani, Prognosticon futuri sæculi. (f) In qua epistola notandum est parvam tunc fuisse urbem, quæ nunc ætate increbuit, Barcinonem; siquidem ait, cum devotus essem in hac civitate, cui indignus præsideo. Hunc Narbonensem antistitem Sunifredum vocat Rodericus Toletanus lib. iii Histor. Hisp. cap. 42 et 43, ex eoque Galliæ Christianæ auctores. Concilio quidem is interfuit Toletano decimoquinto primus post metropolitanos: quod

(a) Notas consule Jo. Bap. Perezii ad hoc Hildefonsi elogium in edit. Matrit. Oper. sancti Isidori tomæ I, pag. 437.

(b) Exstat in Escorialensi sæculi x Codice Lit. A, Plut. II, n. 9. atque in recentiore alio Digramm. et Plut. IV, n. 23.

(c) Recusus est hic in prophetam Nahum Commentarius T. II, pag. 268, novissimæ sanctorum Patrum Toletanorum collectionis sub Juliani nomine: quem ut ipsi adscribat atque asserat cl. ejus editionis curator nullum non movet lapidem adversus Nalem Alexandrum et alios. Videndus. — De Wisigothorum Chronico quod Wulse nomine circumferitur, necnon de quatuor Hildefonsi et Quirici Toleta-

norum presulum, et Gaditæ ac Wambæ regis epitaphiis, quæ Pseudo-Chronicorum Juliani et Luitprandi hugulus Juliano adscribit, agit idem cl. editor T. II, pag. 385, eaque omnia ut spuria et Juliano supposita rejicit.

(d) Lib. vi. De la corona de Catalunya, c. 152.
(e) Exstat in noviss. sanctorum Patrum Toletanorum collectione T. II, pag. 6.
(f) Edidit hanc quoque epistolam cl. Matthæus Aymericus in Catalogo Barcinonensium presulum Barcinone 1760, pag. 461, qui et plura de Idalio, pag. 262, seq.
(g) Habetur in Escorialensi sæculi xiv Codice Digramm. et Plut. IV, num. 23.

norum presulum, et Gaditæ ac Wambæ regis epitaphiis, quæ Pseudo-Chronicorum Juliani et Luitprandi hugulus Juliano adscribit, agit idem cl. editor T. II, pag. 385, eaque omnia ut spuria et Juliano supposita rejicit.

(d) Lib. vi. De la corona de Catalunya, c. 152.

(e) Exstat in noviss. sanctorum Patrum Toletanorum collectione T. II, pag. 6.

(f) Edidit hanc quoque epistolam cl. Matthæus Aymericus in Catalogo Barcinonensium presulum Barcinone 1760, pag. 461, qui et plura de Idalio, pag. 262, seq.

(g) Habetur in Escorialensi sæculi xiv Codice Digramm. et Plut. IV, num. 23.

S. JULIANI

TOLETANI EPISCOPI

VITA SEU ELOGIUM,

AUCTORE FELICE TOLETANO ETIAM EPISCOPO.

MONITUM.

Quod nos facturos promisimus, et vero fecimus in sancti Hildefonsi Vita, ut PP. Toletanorum gesta vitæque historiam non proprio stylo persequeremur, sed nunquam vetustiora aliorum de illis testimonia prodiceremus, quæ firmiorem facerent fidem, id ipsum in presentiarum effecimus, sancti Juliani Toletani vitam ex Felice archiepiscopo item Toletano transcribentes, qui elogium ejus adjecit ad sancti Hildefonsi librum de Viris illustribus, jam sæpius laudatum. Neque enim erat eor nostram hujus narrationi præferreamus, quæ cætera omnia testimonia et antiquitate et auctoritate longe superat. Habet enim antiquitatis, quantum desiderari potest, cum a Felice conscriptum sit, Juliani coetaneo, omniumque fere quæ narrat oculato teste, atque calente adhuc memoria hæc de Juliano scribenti. Auctoritatis vero habet non minus, cum ab eo viro testimonium proliscitur qui Juliano ipsi post Sibertum in episcopatu successit Ecclesiæque Toleta-

tanam septem annos summa cum laude gubernavit, mortuus anno 700 aut circiter. Accedit etiam quod in hujusmodi monumentis multum valet, non ad unum, sed ad quamplurimos mss. Codices exactum hoc elogium a nobis in lucem proferri, mire inter se consentientes, in designanda praesertim ejus Vitae chronologia, ut optime animadvertit P. Florez tom. V Hispaniae sacrae de Juliano agens, cujus editionem repraesentamus. Nos ergo in eo non tantum quod corrigeremus, non vidimus, sed ejus potius verbis nonnullos errores de Juliani rebus profligavimus, atque quasi adhibita luce dissipavimus in notis adjectis, quae in eo fore versantur omnes. Vale.

INCIPIT VITA.

1. ^a Julianus discipulus ^b Eugenii secundi, Carthaginis provinciae metropolitanus, post beatae memoriae Quiricum quarto in loco praepotorem suum sequens, urbis regiae pontificale culmen adeptus est : cujus videlicet civitatis proprius civis exstitit ^c, atque in ejusdem urbis principali ecclesia sacrosancti baptismatis fluentis est lotus, et illic ab ipsis rudimentis infantiae enutritus.

2. Denique dum ad puerilis formae devenisset aetatem, sanctae memoriae collegae sui Gudilani levitae ita sociali vinculo est innexus, et individuae charitatis unione conjunctus, ut et ambos inviolabilis charitas unum esse ostenderet, et unitas in ambobus praefixa non duas animas, sed unam his inesse monstraret. Tanta itaque erat inter eos adeptae unanimi-
tatis communio, ut secundum Actuum apostolorum historiam in duobus corporibus unum cor tantum putaretur et anima una : sistebant quippe in consilio providi, et in definitione uni, in laudabili operatione concordēs : qui quae divino affante Spiritu theoreticae, id est ^d, contemplativae quietis, delectati sunt perfrui bono, et monasticae institutionis constringi repagulo.

3. Sed qui aliter in superni numinis fuit iudicio, eorum est nihilominus frustrata devotio. Quanquam tamen minime peregrissent desiderati itineris cur-

^a In ipso vestibulo multorum error occurrit, qui Julianum nostrum *Pomerium* appellatum, eundemque cum Juliano Africano fuisse putaverunt, nominis similitudine decepti. De quo vix jam hoc tempore monendus est lector vel minimus eruditus, qui quantum inter utrumque distet non ignorabit. Julianus ^c aiqueidem Pomerius et Mauritania Africae provincia oriundus, sub Marciano imperatore floruit medio saeculo v, scilicet duobus ante Julianum nostrum saeculis : itaque non semel ab hoc laudatur ille in libro Prognosticon, cujus libri similem alium sub eodem titulo conscripsisse Africanum dicitur : unde error de utriusque indistinctione mirifice confirmatus est. Lector itaque, si sapit, utrumque distinguet, atque a S. Juliano Toletano cognomen Pomerii falso illi ascriptum avertet, quod in mss. saeculo xii antiquioribus frustra requiret.

^b Sanctum Eugenium, quem nos tertium computamus, praepotorem S. Juliani fuisse, testatur ipse non semel in opere Prognosticon, pag. 58 et 59, his verbis : *Praepotior noster sacer Eugenius*. Quare vero eum secundum appellet Felix, vix erit quem lateat. Nempe Gothis hominibus ignotus fuit S. Eugenius primus Ecclesiae Toletanae parens atque fundator, quem Galli a decem fere saeculis, nos vero sexcentis et amplius abhinc annis colimus, quemadmodum ex Joanne Bapt. Perez annotavimus ad librum de Viris illustribus.

^c Praeter Juliani patriam, quam Toletanum apertissime hoc loco dicit Felix, de ejus genere parentibus-

^d sum, non tamen desierunt a pietate devotionis studio. Et dum sibi malebant tantum prodesse per fugam, coeperunt postmodum proximorum salute votis gliscentibus niti. Erant enim in subditis decendis oporosa virtutis, in profectu eorum desiderabiles, in servitute Dei ferventes, in desiderio decoris domus Domini strenui, in seniorum obedientia praesto, atque si fieri posset, ut omnium emolumentorum obtinerent virtutum, animis ferventioribus studebant. Igitur divinarum judiciorum dispensatione, sanctae recordationis Gudila diaconus sexto Idus Septembris funestae mortis eventu, anno octavo Wambanis principis subdigna confessione Dei clausit supremum curriculum ; cujus corpusculum in monasterio S. Felicis, quod est Cabensi in villula dedicatum, dilectissimi socii sui exhibitione honorifice requiescit humatum.

4. Post ejus itaque discessum aliquantula intercapedine temporum, post sanctae memoriae Quiricum idem egregius Julianus praefatae urbis est unctus primatu, tanto laudis titulo predicandus, quanto diversarum virtutum ope suffusus, suis temporibus mirifice composuit Ecclesiam Dei. Quinimo ut ex quo tempore clarescere coepit, per hunc textrinum et telam stamine pietatis relationis pandam. Post decessoris sui obitum divinae memoriae Hildefonsi, a decimo septimo ferme anno Reccesvinthi principis, necnon et

quae nihil omnino commemorati. Caveat itaque lector, ut facile Isidoro Pacensi credat scribenti Julianum e Judea gente, quasi rosam inter spinas, ortum fuisse : e quibus enim monumentis illud acceperit, adhuc ignoramus. Forsan autem Pacensis in hoc offendi, uti in multis aliis, quae de S. Hildefonsio scribit, historicus caeteroqui veritatis studiosus. Nisi illud credere malimus fuisse nonnullos qui, quod existerit in Hispania Rabbi quidam Pomerius sive Pomarius dictus, quo cognominis Julianum nostrum falso ab aliquibus appellatum superius diximus, nunc propter hujus cognominis cum Judei nomine assimilatum, Judaeum etiam Julianum nostrum crediderint, ex turpi errore, ut fit, turpiorem alium elicientes.

^d Qui S. Julianum nonachis annumerarunt, ut Arnoldus Wion in Ligno vitae, et Hugo Menardus in Menologio Benedictino, forte in hoc Felicis verba nunquam intenderunt animum, quibus apertissime testatur, monasticam vivendi rationem in votis habuisse ; repugnante tamen Deo, atque ad aliud vitam et conversationis genus evocante, votorum suorum nunquam compositionem factum fuisse.

^e Octavo (non decimo, ut ait Papebrochius) ab urbe Toletana milliario ad australem Tagi ripam, locus est *Valdecaba* nominatus, quem hic a Felice significari, arbitratur idem Papebrochius. Sed in tanta temporum longinquitate, simul et locorum nominumque perturbatione, sicut non est difficile mille conjecturas facere, ita prosum est decipi.

per omne Wambonis imperii tempus usque ad tertium regni gloriosissimi Egicanis regis annum, in levitici, presbyterii ac pontificatus honore consistens, celebre nomen obtinuit ^a.

5. Fuit enim vir timore Domini plenus, prudentia summus, consilio cautus, discretionis bono præcipuus, elemosynis nimium deditus, in revelatione miserorum promptissimus, in suspectu oppressorum devotus, in interveniendo discretus, in negotiis dirimendis strenuus, in providendis judiciis æquus, in sententiis parcus, in vindicatione justitiæ singularis, in disceptatione laudabilis, in oratione jugis, in divinarum laudum exsolutione mirabilis. Quod si fors in officiis divinis quidquam, ut solet, difficultatis occurreret, ad corrigendum facillimus, pro sacris luminibus vehementer admonitus, in defensione omnium Ecclesiarum eximius, in regendis subditis pervigil, in comprimendis superbis erectus, in sustentatione humilium apparatus, debita auctoritate munidus, amplectendæ humilitatis bono opianus, ac generaliter universa morum probitate conspicuus, in pietate affluens, ut non esset cui in angustiis constituto non subvenire vellet; ita unius charitatis exuberans, ut non a se boni quidpiam cuique postulanti ex charitate præstare desisteret: sic denique se Deo charum naluit exhibere in omnibus, et præstabilem hominibus cunctis ostendere, ut et illi asquequaque place-

^a Si lector expendat tempus a Juliano in inferiorum ordinum gradibus exactam secundum Felicis testimonium, antequam ad episcopatum assumptus fuerit, deprehendet profecto ante annum 667, quo supremum diem obiit S. Hildefonsus, Julianum in diaconatus gradu constituisse, quippe qui ab eo tempore in levitici, presbyterii ac pontificatus honore clarere cepit. Quo magis mirabitur, qui scribi poterint quæ in breviario ecclesiæ Bracharensis, novissime aucto anno 1708, leguntur ad diem 8 Martii, in lectionibus secundi Nocturni, quibus Vita S. Juliani Toletani continetur. Dicitur enim Julianum, antequam ad Ecclesiam Toletanam accerseretur in Quirici locum, Bracharensis totos 13 annos præfuisse, ipsiusque eundem esse Julianum qui concilio in Bracharensi subscripsit his verbis: *Ego Leodicisius, cognomento Julianus*. Nullam adhuc vidimus fabulam ineptius confictam, minusque cum historiæ veritate coherentem. Si enim tredecim annis ante Quirici obitum episcopus Bracharensis erat Julianus, id scilicet vivente adhuc Hildefonsio contigisse oportuit. At vero testatur Felix, post hujus excessum in levitici et presbyterii gradibus stetisse. Deinde octavo Wambæ regis anno, Toleti degebat Julianus, ubi familiarissimi sui Gudilæ levitæ funus curavit: concilium autem Bracharensis in ante tres annos celebratum fuerat; octavus enim regis Wambæ annus incidit in annum 679. Concilium vero illud celebratum fuit anno 675, ut notum est. Ad hæc qui prædicto concilio subscripsit, non Julianus nomine, sed Leodicisius cognomento Julianus appellatur. Sed neque prædictus Leodicisius unquam inter sanctos viros relatus est. Restat ergo ut apertissimum crassissimumque errorem esse dicamus; quem errorem optare nus ab his corrigi quorum est invigilare ut in sanctorum historiis quæ in ecclesia leguntur una veritas dominetur, fabulæque omnes quam longissime absint.

^b Papæ! Quantus vir apparet Julianus in hac Felicis narratione! Nulla prorsus virtus, sive privatam, sive publicam vivendi rationem species, in eo desiderabatur. Qui vero singillatim cognoscere velit

ret, et hominibus propter Deum, si fieri potest, devota satisfaceret mente. Tanto nobilium præcedentium virorum dignis meritis coæquans, quanto ab eis in nullo virtutum corpore exstitit infimus ^b.

6. Ecclesiasticos itaque bene habitos ordines in sui regiminis sede sollicitiori cura servavit; vitiatos utiliter subcorrexit: minus habitos prudenti dispositione instituit, ac de officiis quam plurima dulcissimo sono composuit. At nunc, quoniam sancti Spiritus ubertate repletus, et irrigui fontis affluentia præditus fulxit, summam librorum ejus, quos per eum Deus ad utilitatem Ecclesiæ suæ deprompsit, istinc lector addisce.

7. Conscripsit etenim librum ^c Prognosticorum futuri sæculi ad beatæ memoriæ Idalinum episcopum directum, habentem in capite epistolam, quæ ipsi est directa, et orationem. Cujus Codicis opus discretum in tribus libris habetur. Ex quibus primus de origine mortis humanæ est editus; secundus de animalibus defunctorum, quomodo sese habeant ante suorum corporum resurrectionem; tertius de suprenia corporum resurrectione. Item librum responsionum ad quem supra directum in defensionem canonum et legum, quibus prohibentur Christiana mancipia dominis infidelibus deservire.

8. Item ^d Apologeticum fidei, quod Benedicto

Internæ pietatis sensus quibus interdum animo afficiebatur, in divinarum rerum meditatione defixus, legat attente ejusdem epistolam ad I'alium Barchinonensem episcopum, ejus opusculo, quod Prognosticon futuri sæculi inscribitur, præfixam.

^c Hic liber ipse est proxime a nobis laudatus, omni nostra commendatione major, quemque omnium primus edidit.

^d Hoc primum Juliani Apologeticum non exstat. Erit tamen operæ pretium intelligere quid in eo contineretur, quaque illud occasione scriptum fuerit. S. Leo papa hoc nomine secundus miserat in Hispaniam acta concilii vi generalis Constantinopolitani, una cum epistola ad Quiricum Toletanum antistitem, quem vivum credebat anno 682, sed qui jam ante duos annos et vivis excesserat. Miserat autem eo fine ut ab Hispaniæ episcopis proharetur, anathemaque a Constantinopolitanis Patribus in pestiferam Apollinaris hæresim latum eorum suffragiis magis magisque confirmaretur. Epistolam Leonis Julianus Quirici successor accepit exeunte anno 683 aut in-eunte 684, quo tempore recens dissolutum fuerat concilium nationale Toletanum xiii. Julianus ergo impossibile reputans, ut anni tempus erat, media nempe hieme, eaque rigidissima, Patres denuo cogere, in suam unumquemque provinciam jam dimissos, simul vero cupiens interea S. pontifici satisfacere; dum novum cogeretur concilium, hocce primum Apologeticum conscripsit, Romamque direxit, in quo et suo et totius Hispaniæ Ecclesiæ nomine testatur acta concilii generalis suscipere, omniaque in Apollinaris errores facta anathemata probare, significans simul quid de Christo Domino sentiret, ac firma fide crederet universa Hispaniarum Ecclesia. Atque hoc ipsum Apologeticum est quod Patres concilii Toletani xiv, eodem anno 684 habiti, num. 4 laudant unanimesque comprobant. Dicit autem Felix fuisse ad Benedictum papam directum, quoniam S. Leo in ipso anno 683, paulo post datam epistolam, ad superiores evolaverat: sedebat autem Romæ pro illo Benedictus eo nomine II.

Romanæ urbis papæ directum est. Item aliud ^a Apo-
logeticum de tribus capitulis, de quibus Romanæ
urbis præsul frustra visus est dubitasse. Item libel-
lum ^b de remediis blasphemix cum epistola ad Adria-
num abbatem. ^c Item librum de sextæ ætatis com-
probatione, qui habet in capite orationem et episto-
lam ad dominum Ervigium regem. Est tamen idem
Codex tribus libris distinctus. Nam primus eorum
habet Veteris Testamenti quamplurima documenta,
quibus absque aliqua supputatione annorum, Christus
Dei Filius non nasciturus, sed jam natus patule de-
claratur. Secundi vero series libri decurrit per os-
tensam apostolorum doctrinam, quæ dilucide mon-
strat Christum in plenitudine temporis de Maria Vir-
ginæ natum, non in annis a principio mundi collectis.
Tertii quoque libri excursus sextam ætatem, in qua
Christus natus est, haud dubie adesse veris documen-
tis ostendit. In quo quinque præteritæ ætates sæculi
non in annis, sed præfixo generationum limite, distin-
guuntur.

9. ^d Item librum carminum diversorum, in quo
sunt hymni, epitaphia, atque de diversis causis epi-
grammata numerosa. Item librum plurimarum epi-
stolarum. Item librum sermonum, in quo est opus-
culum modicum de vindicatione domus Dei, et eorum

^a Quoniam de primo Apologetico locuti sumus,
etiam hujus secundi conscribendi causa, quam indi-
cat Felix, apertius exponenda a nobis est. Nemp:
accepto primo S. Juliani Apologetico, cum cætera in
eo contenta probasset Benedictus II, pauca quedam
illi minus placuerunt, quæ comiter humanissimeque
per certum hominem, quem cum mandatis suis ad
Hispaniam misit, Juliano significanda curavit. Eo-
rum autem summa erat quod Julianus scripserat *vo-
luntatem in Deo gignere voluntatem, sicut et sapien-
tia sapientiam*: deinde quod in Christo Domino tres
substantias assereret, et alia duo capita, quæ omnino
ignoramus; quæ omnia S. pontifici aut obscurius
dicta, aut minus caute prolata videbantur. Qua de
re admonitus Julianus noster, ut erat orthodoxæ
fidei, veritatisque studiosus, multaque doctrina
abundans, continuo responsionem adornavit, quam
Apologeticum similiter inscripsit, in qua tam dilucide
sapienterque sensum aperuit quo predictas senten-
tias pronuntiaverat, idque tot, tamque luculentis
SS. Patrum testimoniis confirmavit, ut plane evice-
rit, se non aliud, neque aliter quam Augustinus,
Cyrillus et Isidorus, fuisse locutum; adeoque nihil
esse in sua confessione censura vel reprehensione
dignum. Qua responsione apud Romanum pontificem
id quod optabat assecutus est, ut omnem erroris cu-
uscunque suspicionem a se amoveret, doctrinamque
eam velut orthodoxam atque catholicam illi appro-
baret. Itaque propter eam mirifice fuit inceptis ab
eo laudatus commendatusque, ut asserit Isidorus Pa-
censis. Nemo ergo miretur quod Patres concilii To-
letani xv, anno 688 ex universa Hispania congregati,
post editam fidei confessionem, Apologeticum hoc a
S. Juliano ante duos annos Romam missum, nemini
legerint, sed et communibus suffragiis probatum ac-
tis ipsius concilii fere integrum inseruerint, quo ejus
doctrina magis confirmata ad posterum traduceretur.
Itaque nos ex ipso concilio transcriptum inter genuina
Juliani scripta edimus.

^b De remediis blasphemix liber periit omnino.

^c De comprobatione sextæ ætatis adversus Judæos
opusculum exstat, non semel recusum, tandemque a
nobis.

^d qui ad eam confugiunt. ^e Item librum de contrariis,
quod Græce *Ἀντιπαθέων* voluit titulo adnotari, qui
in duobus divisus est libris: ex quibus primus disser-
tationes continet Veteris Testamenti, secundus Novi.

10. Item ^f librum historiæ de eo quod Wambæ
principis tempore Galliis exstitit gestum. Item librum
sententiarum, ex decade psalmorum B. Augustini
brevis summatimque collectum. Item excerpta de
libris S. Augustini contra Julianum hæreticum col-
lecta. Item libellum de divinis judiciis, ex sacris
voluminibus collectum, in cujus principio est epistola
ad dominum Ervigium, comitatus sui tempore pro
eodem libello directæ. Item librum responsonum con-
tra eos qui confugiunt ad ecclesiam persequuntur.

11. Item ^g librum missarum de toto circulo anni,
^h in quatuor partes divisum; in quibus aliquas vetu-
statis incuria vitiatas ac semiplenas emendavit atque
complevit, aliquas vero ex toto composuit. Item li-
brum orationum de festivitibus, quas Toletana
Ecclesia per totum circulum anni est solita celebrare,
partim stylo sui ingenti depromptum, partim etiam
incolita antiquitate vitatum, studiosè correctum in
unum congescit, atque Ecclesiæ Dei usibus ob amo-
rem reliquit sanctæ religionis.

12. ⁱ Præsulatus autem honorem et sacerdotii di-

^d Carminum, epistolarum et sermonum volumina
universa periere, una cum opusculo de vindicatione
domus Dei: quorum voluminum factura eo magis
dellenda est quod ex ois, epistolis præsertim, multa
et egregia monumenta peti possent ad illustrandam
ecclesiasticam illorum temporum in Hispania disci-
plinam. Forsitan ex illis (neque enim aliud opuscu-
lum occurrit, ad quod spectare possint) desumptæ
sunt hæc duæ sententiæ, quas sub Juliani nomine lau-
dat Alvarus Cordubensis in epistola 10, quæ est
episcopi ad episcopum, inter editas a P. Florez tom.
XI Hisp. Sacr., pag. 158, his verbis: « Insani capi-
tis censetur esse et vani, qui illic pedes exerit,
ubi capitis ratio non suaserit; » et pag. 163, circa
finem: « Non minoris est providentiæ necessitati
imminenti consulere, quam plenitudinis discretionis
gubernaculum adhibere. » Sicut et illa alia a Sam-
sone abbate laudata in opusculo a Prolezio eodem
tomo edito, quæ folio 386 legitur: « Pro fide nolle as-
serere, id ipsum est quod negare. »

^e Hunc de contrariis librum in duos divisum, ut ait
Felix, habemus integrum, antea jam editum, nunc a
nobis recusum cum aliquarum interrogationum adjec-
tione.

^f Exstat hæc historia de gestis Wambæ regis in
Gallia, a Juliano conscripta, atque post alios a nobis
accuratius edita. De qua, sicut et in superioribus,
legendæ sunt præviæ admonitiones nostræ. Verum
cætera quatuor sequentia opuscula, a Felice recen-
sita, iniquum edaxque tempus invenit et nobis
eripuit.

^g Missas et orationes a Juliano vel confectas, vel
emendatas, Missale absdubio Mozarabicum continet.
Quænam vero illæ sint, præter eas quas edimus om-
nino nos latet; itaque non potuimus eruditorum vo-
tis hæc in re satisfacere. Earum namque fragmenta,
quæ ab Elipando laudantur in suis epistolis, consulto
hic omitimus, alibi recurrenda. Quo in loco nobis in
animo est otiosius inquirere, utrum Elipandus
prædecessorum suorum verba subdole corruperit,
necne.

^h Non potuit S. Juliani pontificatus chronologia cla-
rioribus notis designari, neque ad præfigendam in-

gnitatem annis decem obtinuit, mense uno, diebus A septem. Quique etiam inevitabilis mortis preventus occasu, anno tertio Egicanis principis, pridie Nonas Martii, æra septingentesima vigesima octava, diem

tii ejus exitusque diem hoc Felicis testimonio aper-
tius ullum desiderari poterat. Sic ergo statimur. Diem vitæ extremum clausit Julianus pridie Nonas Martii (scilicet die vi) æra 728 (hoc est anno Domi. 690), postquam decem annos, mensem unum diesque septem in episcopatu exegerat. Aperte ergo colligitur episcopum consecratum fuisse anno 680, die 29 Januarii. Namque si ab hac die computaveris annos decem, mensem unum, dies septem, redibit dies obitus a Felice designatus. Quæ omnia, cum ex Felice, ut vides, teste omnium locupletissimo, expresse deducuntur, tum mire inter se et cum tota illorum temporum historia conveniunt. Namque annus 680 tertius fuit absdubio Egicanis regni, quod a die 24 Novembris anni 687 supputari cœpit, qua nempe die rex inauguratus est. Deinde quod anno 680 Julianus Toletanam sedem jam obtineret, apertissime evincitur ex concilio Toletano xii, anno 681 celebrato, in cujus capite primo asserunt Patres, Wambam, cum regium diadema deposuisset, Julianus Toletanæ sedis episcopo denuntiasset, ut Ervigium in regem ungeret. At sceptri regii dimissio a Wamba anno 680 facta est: tunc ergo Julianus Toleti episcopus sedebat; minime enim regis unctionem nisi ab episcopo exegisset. Diem vero consecrationi ejus attribuimus 29 Januarii, propter diem obitus ejus sextam Martii a Felice designatam, de qua temere dubitarem, consentientibus omnibus Felicis Codicibus, quibus et Loaysa, et Ecclesiæ Toletanæ catalogus Usuardique Martyrologium consonant, insuper etiam Romanum correctum, auctore Pisa, et si Taniayo credimus, Breviaria antiquissima, Zamorense et Carthaginense. Non est itaque audiendus Ambrosius Morales, qui vitatio Codice usus confidenter asseruit certam diem initii pontificatus Juliani, omnino nisi temere designari non posse, neque amplius quam novem annos, quatuor menses et quinque sexse dies in Toletana cathedra sedenti esse attribuendos: utique contra Felicis testimonium, quem erroris accusat. Neque nos commovet quod Ecclesia nostra Toletana Juliani memoriam ad diem octavam Martii nunc recolit, non sextam ut oportebat. Valent enim magis apud nos antiquissima monumenta superius laudata, nedum externa, sed et domestica simul, quale est ipsius S. Ecclesiæ Toletanæ catalogus presulum, in quo dies sexta Martii, non octava obitus S. Juliani designatur: qui dies constanter legitur in omnibus Martyrologiis ad usque illud Baronii, ante quod, ut asserit Papebrochius, nullum est quod non eadem die sexta exhibeat Juliani memoriam. Non itaque Felix, non ejus librarii in die sexta designanda errorem D

vitam clausit extremum, ac sic in basilica gloriosissimæ sanctæ Leocadiæ virginis sorte sepulcrali est tumulatus.

passi sunt, qui inde in externarum Ecclesiarum anti-
quissima Martyrologia fluxerit, potius quam in ipsam Ecclesiam Toletanam, e qua festum S. Juliani (si Papebrochium audimus) die octava Martii colendum assumpsit, priusquam aliquid de ipso Felix scribe-
ret. Quam vellemus, ut rei sane admirabilis vir plane doctissimus prodidisset monumenta! Habere-
mus insignem laudandi Juliani materiam, quod nempe ante decem post obitum annos (ante quos Felix, qui vix anno 700 vivebat, hocce elogium conscripsit) solemnè in Ecclesia Toletana ritu ejus memorie dies sacra designata fuerit. Sed vero ipsius Felicis silentium hujusmodi commentum evertit, et ex antiquissimis hujus sanctæ Ecclesiæ Breviariis contrarium apertissime evincitur, in quorum nullo ante seculum xvi conscripto dies Juliano sacra reperitur: adeo ut prima de S. Juliano commemoratio Toletanis fastis inserta illa sit, quæ anno 1500 in Missali Mozarabico edita est. Itaque suspicamur, nec temere omnino, propter alicujus Codicis lectionem, qui in Juliano elogio diem obitus sui octavam Martii habebat, cum de conscribendo illius officio ecclesiastico cogitatum est, prædictam errorem in Breviarium Toletanum irrepsisse, de quo emendando, tanquam non magni momenti, neque hæcenus satis demonstrato atque aperto, non est curatum. Quod tamen aliquando, si Dominus voluerit, fiet, omnisque occasio hic impingendi cæteris auferetur, qui ad Papebrochii exemplum tantum Ecclesiæ nostræ hoc loco tribuerunt, ut ex ejus consuetudine, quam antiquissimam crediderunt, Julianam celebrandi octavo Idus Martii, vel vetustissimos codices, potius quam contra, emendare maluerint. Unum reliquum est, de quo nihil a Felice est adnotatum in elogio, a nobis nullo jure prætermittendum. Nempe conciliorum Toletanorum numerus, quibus Julianus jam episcopus subscripsisse comperitur. Fuere autem illa ab anno 680 usque ad 690, quo ad superos abiit, quatuor celebrata, quibus omnibus non solum interfuit sed et præfuit, quantum ex subscriptionum loco colligere possumus. Scilicet concilio xii anno 681, xiii anno 683, xiv anno 684, xv anno 688. E quibus, si xv excipias provinciale, reliqua fuere nationalia. Quales vero in hujusmodi congressibus Juliani partes fuerint, quantumque apud illos Patres auctoritate et doctrina valuerit, non melius quam legendis eorum actis cognosci poterit: in quibus quantum Juliani sententiis, dictis scriptisque deferrent, conceptissimis verbis non semel testantur, nosque in superioribus notis de ejus Apologetico loquentes, satis indicasse pu-
lanus.

ADMONITIO IN SEQUEM TRACTATUM.

Damus primum locum, lector optime, huic opusculo, quod *Προμνημονίον* futuri sæculi inscripsit auctor ejus S. Julianus, propterea quod postremis licet vite suæ temporibus elaboratum, ceteras ejus lucubrationes longe antecellit cum argumenti dignitate, tum doctrinæ præstantia. Res siquidem pertractat gravissimas per sese, et quibus nihil fere est in hominum vita, universaque theologia majus. Quod enim sublimius, quid angustius, ac prope dixerim divinius, quam de animorum nostrorum statu tum mortis tempore, tum post mortem ante judicium extremum, tum denique in ipso judicio questio? Prognosticum omnium absdubio jœudastionem, et fructuosissimum, cujus cognitione nullum non delictari quammaxime oporteret præmanibus illis popularibus divinationibus, quibus homines etiam minime vulgares sæpissime capiuntur. Neque vero minus scita digna sunt quamplurima alia, quæ in predicti argumenti tractatione præstringit: de providentia, et prædestinatione divina, de peccato originali, de baptismo parvulorum, de officiis angelorum erga homines, de orationibus et oblationibus pro defunctis, de pia cadaverum humatione, de igne infernali, de penis purgatorii, etc., quæ omnia quanti sint momenti nemo non videt.